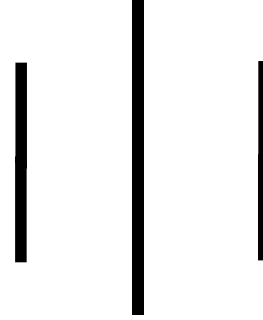

हँसपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बघचौडा, धनुषा
प्रदेश नं. २ को

प्रस्तुत
नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

प्रस्तोता
रेणु देवी भ्ना
नगर उप-प्रमुख
मिति : २०७६/०३/०९

हंसपुर नगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

बघचौडा, धनुषा

आ.व. ०७६/०७७ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १९ मा व्यवस्था भए अनुसार हंसपुर नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको गरिमामय चौथो नगरसभामा उपस्थित नगर जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यज्यू, उप प्रमुख ज्यू, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत ज्यू, वडा अध्यक्षज्यूहरु तथा नगर कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, वडा सदस्यज्यूहरु, कर्मचारी वर्गहरु तथा उपस्थित सम्पूर्ण मानुभावहरु

सर्वप्रथम् राष्ट्रिय स्वाधिनता, प्रजातन्त्र, लोकतन्त्र, गणतन्त्र तथा संघीयताको प्राप्ती र त्यसैको जगमा राष्ट्र निर्माण गर्ने संकल्प सहित भएका बलिदान पूर्ण आन्दोलनहरुमा त्यागका साथ प्राण उत्सर्ग गर्नु हुने ज्ञात अज्ञात शहिदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धान्जली सुमन अपर्ण गर्दछु र चौथो नगर सभालाई भव्य र सभ्य रुपमा सम्पन्न गर्नको लागि हाम्रो निमन्त्रणालाई स्वीकार गरी उपस्थितहुनु हुने सम्पूर्ण सभासदहरुमा हंसपुर नगरपालिकाको तर्फबाट र मेरो व्यक्तिगत तर्फबाट हार्दिक आभार प्रकट गर्दै स्वागत गर्न चाहन्छु ।

नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मुल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको व्यवस्थागर्नुको साथै राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहबाट संविधान र कानून बमोजिम हुने व्यवस्था गरेको छ । संघ, प्रदेश र स्थानीयतहले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना बनाउने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था भए बमोजिम आ. व. २०७६/२०७७ को वार्षिक बजेट नीति तथा कार्यक्रम सहित पारित गर्ने क्रममा हामी आईपुगेका छौ यस महान कार्यमा सम्पूर्ण सभासद, कर्मचारी मित्रहरुले गर्नु भएको सहयोगकालागी धन्यवाद दिन चाहान छु ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा स्थानीय स्तरको विकासको लागी आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक र विषय क्षेत्रगत दिर्घकालिन तथा मध्यमकालिन योजना बनाई लागु गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

र सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गर्ने , मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार गर्ने, आवश्यकताको प्रक्षेपण गर्ने, राजस्वको प्रक्षेपण गर्ने र वित्तीय अनुशासन कायमगर्नु पर्ने व्यवस्था भए अनुरूप हामी जनताका प्रतिनिधीहरूको छवी उच्च हुनु पर्नेमा दुई मत छैन ।

नगर सभासद मित्रहरू नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४,अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४,राष्ट्रिय प्रकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ र स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पति हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका २०७४ हरुले गरेका व्यवस्था र संघीय अर्थ मन्त्रालय, स्थानीय विकास तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, प्रदेश सरकार तथा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय (प्रदेश नं. २) ले गरेका निर्देशन तथा परिपत्रहरूको आधार, नगर सभासद साथीहरूको राय सल्लाह सुभावा, विभिन्न राजनितिक दल, बुद्धिजीवि ,शिक्षक, समाजसेवीहरू किसान, मज्जदुर, संघ सस्था, युवा लगायत सम्पूर्ण नगर बासीहरूले दिईएको सुभावा तथा स्थानीय आवश्यकतालाई मध्य नजर गर्दै यस नगरपालिकाको आर्थिक विकास, समाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वन, वतावरण तथा विपद् ब्यवस्थापन, सुशासन तथा संस्थागत विकास हुने गरी आ. व. २०७६/०७७ को बजेट, नीति तथा कार्यक्रमको तयार पारिएको छ ।

गत आ.व. २०७५/०७६ मा योजना छनौट गर्दा आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक र विषय क्षेत्रगत दिर्घकालिन, मध्यमकालिन तथा अर्धकालिन योजनाहरू छनौटमा हामी सबैको ध्यान नपुगेको हुनाले विकासको लक्ष्य समाउन निकै कठिन भएको महशुस भएको छ अतः योजना छनौट गर्दा आर्थिक विकास तथा गरीबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने, उत्पादन मुलक, छिटो प्रतिफल दिने, जनताको जीवनस्तर, आमदानी र रोजगारी बढ्ने, स्थानीय स्रोत साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने, महिला, बालबालिका, पिछ्छाडिएको क्षेत्र तथा दलित क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने, लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने दिगो विकास, वतावरण संरक्षण हुने, भाषिक, साँस्कृतिक, धार्मिक तथा पर्यटन पर्वद्धन हुने गरी बजेट, नीति तथा कार्यक्रमलाई बनाउने कोसिस गरेको छु ।

सभासद मित्रहरू हामीले माघ १५ गते गरेको तोस्रो नगर सभामा आ.व. २०७५/०७६ को समिक्षा गर्ने कोशिस नगरेका हैनउ तर त्यस समिक्षालाई अभ् घनिभुत रुपमा समिक्षा गर्नु पर्ने देखिन्छ तसर्थ तल उल्लेखित समिक्षालाई आत्मासाथ गर्दै हामी जनताका प्रतिनिधिहरूले आफ्ना कमि कमजोरीहरूलाई सच्याउदै नगरपालिकाको विकासमा योगदान गर्नु पर्ने छ । सभासद मित्रहरू अब म निती तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमती चाहान छु ।

आ.व.२०७६/०७७ को निती तथा कार्यक्रम

क) आर्थिक क्षेत्र :-

आ.व. २०७५/०७६ मा यस नगरपालिकाले लिइएको राजश्वको नीतिलाई हामीले समाउन नसकेको महशुस हुन्छ तर पनि केही सुधारमुख छ । नगरपालिकालाई संवृद्ध बनाउन हो भने राजश्व संकलनको काम लाई सेवाग्राहीको घर दैलो सम्म पुचाउनु पर्ने हुन्छ । आर्थिक क्षेत्र मजबुद भएको खण्डमा नगरपालिकाको सबै क्षेत्र मजबुद हुने कुरामा दुईमत छैन त्यसैले सबल र सक्षम वित्तिय व्यवस्थापन हुन जरुरी छ । कृषि तथा पर्यटन क्षेत्रको विकास नगरी नगरपालिकालाई संवृद्ध बनाउन सकिदैन त्यसैले आ. व. २०७६/०७७ मा गुरुयोजना बनाई लागु गर्न जरुरी छ । घरेलु तथा कुटिर उद्योग, मभौला र ठूला उद्योग स्थापनामा जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

ख) सामाजिक क्षेत्र :-

नगरपालिकाको ग्रामीण समाजको विकास गर्न आ.व. २०७५/०७६ को बजेट नीति तथा कार्यक्रमले नसकेको आभास हुन्छ । यसका लागि हामी सबै जिम्मेवार छौं । समाज सुधार गर्नको लागि चेतनाको खाँचो हुन्छ उक्त खाँचो परिपूर्ति गर्न विकृति पूर्ण संस्कारहरुको अन्त्य गरी नयाँ ढंगले अगाडी बढ्नु आवश्यक छ । शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई , संस्कृती प्रवर्द्धन खेलकुद तथा मनोरंजनको क्षेत्रमा विषेश कार्यक्रम बनाई अगाडी बड्नु पर्ने देखिन्छ । लक्षित, दलित र पिछडिएका वर्गहरुको समुदायको विकासमा जोड दिनु पर्ने छ ।

ग) पूर्वाधार क्षेत्र :-

आ.व. २०७५/०७६ को पूर्वाधार विकासलाई हेर्ने हो भने नगरपालिकाको विकासका लागि चाहिने पूर्वाधार केही मात्रामा तयार भएता पनि हामीले जन अपेक्षा अनुसार कालो पत्रे तथा ढलान सडक निर्माण गर्न नसकेको, नगरपालिका भवन, वडा कार्यालय भवन, बस पार्क, शहिद पार्क, नगर पार्क, अतिथि सदन, धर्मशाला, वृद्धआश्रम, रिडरोड आदि जस्ता पूर्वाधारमा ध्यान जानु आवश्यक छ । सहरी विकासको पूर्वाधार तयार पारी नगरलाई सहरन्मुख बनाउन जरुरी छ । उर्जा तथा सिचाईमा लगानी बढाउनु पर्ने हुन्छ ।

घ) वातावरण तथ विपद व्यवस्थापन क्षेत्र :-

नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापनका लागि विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरिको भएता पनि विपद् जोखिम न्यूनीकरण क्षेत्रमा गर्नु पर्ने कार्यहरु धेरै बाँकी भएको देखिन्छ । वातावरण संरक्षणको लागि विभिन्न गतिविधि संचालन गर्ने भनिएता पनि हाल सम्म गर्न नसकिएको देखिन्छ । फोहोरमैला व्यवस्थापन, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, भू-संरक्षण जस्ता गतिविधीमा जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

ड) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन :-

आ.व.०७५/०७६ मा सेवा प्रवाह र सुशासनको क्षेत्रमा केही उल्लेखीय काम भएता पनि सेवाग्राहीको चाहाना अनुरूप सेवा प्रदान गर्न नसकेको हुनाले आ.व.०७६/०७७ मा मानव संसाधन, भौतिक साधन, सूचना प्रविधि आदिको उपयोग गरी संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

सभासद मित्रहरु गतको तेस्रो नगर सभाबाट पारित नीतिहरुलाई समय सापेक्ष, विकासन्मुख, नगर बासीहरुको इच्छा आकांक्षा र चाहानालाई मुर्त रूप दिने गरी संसोधन गर्ने कोशिस गरेको छु । अब म उक्त संसोधित नीति यहाँहरु समक्षमा राख्ने अनुमति चाहन्छु ।

हंसपुर नगरपालिकाको आ.व.०७६/०७७ को नीति

१. आर्थिक क्षेत्र :-

क. वित्तीय क्षेत्र :

- १) करदाताहरुको सुविधालाई माध्यमजर गर्दै नगर कार्यपालिकामा राजश्व शाखा स्थापना गरी कम्प्युटर विलिङ्ग प्रणाली लागू गरिने छ । सबै वडा कार्यालयहरुको राजश्व संकलन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन कम्प्युटर विलिङ्ग प्रणाली लागू गरिने छ ।
- २) नगरपालिकाको वित्तीय क्षेत्र सुधारका लागि जनसहभागितालाई प्रवर्द्धन गरी जवाफदेहिता र पारदर्शिता कायम गरिने छ ।
- ३) नगरपालिकाको वित्तीय क्षेत्र सुधारका लागि आन्तरिक श्रोतको सम्भाव्यता अध्ययन गरि दिगो श्रोतको व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ४) राजश्व परामर्श समितिको सिफारिस अनुसार नगर कार्यपालिका तथा नगर सभाको निर्णय अनुसार राजश्वको दर रेट कायम गरी लागू गरिने छ ।
- ५) वित्त सुधारका लागि राजश्व संकलन घर दैलो कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ६) राजश्वको दिगो व्यवस्थापनकोलागी सम्पूर्ण व्यापार व्यवसाय, पसल, उद्योग तथा कल कारखानाहरुलाई करको दायरामा ल्याईने छ ।
- ७) समयमा कर तिर्ने करदाता लाई नगर पालिकाबाट प्रोत्साहन दिईने छ ।
- ८) समय समयमा कार्य गोष्ठी गरिने छ ।
- ९) करको दाईरामा ल्याउनका लागि विभिन्न तालिमहरु दिईने छ ।

ख. उद्योग वाणिज्य क्षेत्र :

- १) उद्योग व्यवसाय तथा पसलहरु अनिवार्य रुपमा नगर कार्यपालिकामा दर्ता तथा नवीकरण गर्ने निती अवलम्बन गरिने छ ।

- २) उद्यमशिलता विकासका लागि घरेलु कार्यालय तथा उद्योग वाणिज्य संघको सहकार्यमा उद्यमशिल तालिम, गोष्ठी, सेमिनारको आयोजना गरिने छ ।
- ३) स्थानीय घरेलु तथा कुटिर उद्यम व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइने छ ।
- ४) विपन्न महिलाहरुका लागि जिविकोपार्जन सुधारका गर्न विभिन्न प्रकार विकास साभेदार संघसंस्थाहरुसंग समन्वय र सहकार्य गरी उद्यमशील कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ५) नगरपालिकाले उपयुक्त ठाऊलाइ औद्योगिक क्षेत्र घोषणगरी उद्योग स्थापना गर्न जोड दिने छ ।
- ६) घरेलु तथा कुटिर उद्योग स्थापना र संचालन गर्नको लागि बैक तथा सहकारी वित्तिय संस्था मार्फत ऋण लगानी गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ७) युवा बचाउ अभियान अन्तर्गत बजेट विनियोजन गरि यूवा उद्यमशिलता विकास गर्नका लागि विशेष युवा लक्षित कार्यक्रमको व्यवस्था गरिने छ ।

ग. पर्यटन क्षेत्र :

- १) हंसपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्रका पर्यटकिय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण स्थानहरुको पर्यटन प्रवर्द्धन गरिदै लगिने छ ।
- २) धार्मिक तथा पर्यटकिय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण स्थानहरु रन्नु भन्नु मन्दिर र पोखरीको सौन्दर्यकरण, तपसि बाबा कोईलाकुन्ड, जमुनि मन्दिर, भोला बाबा मन्दिर, हनुमान मन्दिर, दुर्गा मन्दिर, मस्जिद आदिको पहिचान अनुसारको पर्यटन प्रवर्द्धन गरिदै लगिने छ ।
- ३) नगर क्षेत्रभित्रका मठ - मन्दिर, पाटी - पौवा, बौद्ध, चैत्य - गुम्बा, मस्जीतहरुलाई संरक्षण तथा मर्मत सम्भार गरी धार्मिक तथा पर्यटकिय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण स्थानको रुपमा विकास गरिदै लगिने छ ।
- ४) पुरातात्विक महत्व बोकेको गुठी तथा मन्दिरहरुको जिर्णोद्धार गरि धार्मिक पर्यटन क्षेत्रको रुपमा विकास गरिने छ ।
- ५) हंसपुर नगरपालिकाको प्रमुख सहरलाई **Tourism city** को रुपमा विकास गरिदै लगिने छ ।

घ. सहकारी क्षेत्र :

- १) "एक गाउँ एक सहकारी घर घरमा रोजगारी" भन्ने नारालाई मूर्तरुप दिनको लागि एक गाउँ एक सहकारी एक कृषि सहकारी गठन गर्न वडाहरुमा सचेतना गर्दै किसानहरुलाई आवद्ध गर्ने नीति लिइने छ ।
- २) सहकारी खेती, सामुहिक खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिने नीति लिइने छ ।
- ३) गरिवी न्यूनीकरणका लागि नगरपालिकाका सबै घरधुरीहरुको सामाजिक नक्सांकन तथा घरधुरीहरुको पहिचान गरि गरिवी न्यूनीकरणका लागि सहकारीको माध्यमले विशेष कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याईने छ ।
- ४) सहकारीको माध्यमले स्वरोजगार सृजना गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ५) सहकारी लाई नगापालिकाको तर्फबाट अनुदान दिने नीति लिइने छ ।

६) सहकारी संस्थाहरु लाई समय समयमा तालिम, गोष्ठी उपलब्ध गराउने छ ।

घ. कृषिक्षेत्र :

- १) निर्वाह मूखी खेती प्रणालीलाई व्यवसायिक कृषि प्रणाली तथा आर्गेनिक कृषि प्रणाली तर्फ उन्मुख गरिंदै लगिने छ ।
- २) कृषि व्यवसायलाई जीवनको आधार निर्माण गर्नको लागि बेमौसमी खेती, पकेट क्षेत्र, ब्लक क्षेत्र निर्माण तथा कृषि व्यवसायलाई पवर्द्धन गर्नका लागि आधुनिकीकरण परियोजना संग सहकार्य एवं समन्वय गरिने छ ।
- ३) स्वस्थकर मासु खान पाउँने उपभोक्ताको अधिकारको संरक्षण गर्नको लागि मासु व्यवसायलाई व्यवस्थित गर्नको लागि बजार लाग्ने क्षेत्रहरुमा व्यवस्थित पशु बधशाला निर्माण तथा सञ्चालन गरिने छ ।
- ४) कृषि बस्तुको बजारीकरण गर्नको लागि गोदाम घर र चिस्यान केन्द्र निर्माण गरिने नीति लिइने छ ।
- ५) गोठ सुधार कार्यक्रमलाई अभियानको रुपमा अघि बढाइने नीति लिइने छ ।
- ६) आधुनिक खेती प्रणालीका लागि विभिन्न वडाहरुमा आवश्यक तालिम तथा गोष्ठीको आयोजना गरिने छ ।
- ७) नगरपालिकाको सम्पूर्ण गाँउमा कृषिक समूह गठन गरिने छ, र समूहको मार्फतबाट विउ विजन मलखाद्य उपलब्ध गराउने निती लिईने छ ।
- ७) हंसपुर नगरपालिकाका उत्कृष्ट किसान तथा कृषि फर्म, कृषि सहकारी, कृषि समुहका सदस्यहरुलाई कृषि भ्रमण कार्यक्रममा लैजाने नीति लिइने छ ।
- ८) एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- ९) माछा पालन व्यवसायलाई प्रभाकारी रुपमा अगाडी बढाउने नीति लिइने छ ।
- १०) नगरपालिका क्षेत्र भित्र व्यवसायिक रुपमा विभिन्न तरकारी खेती गर्ने किसानहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अबलम्बन गरिने छ ।
- ११) कृषि क्षेत्रको विकासकोलागी कृषिको गुरुयोजना बनाई लागु गरिने छ ।
- १२) कृषि बजारको व्यवस्थापनमा जोड दिईने छ ।
- १३) युवा लक्षित कृषि कार्यक्रम ल्याईने छ ।
- १४) व्यवसाहिक महुरी पालनकोलागी साभेदारी कार्यक्रम तथा तालिम संचालन गरिने छ ।

२. सामाजिकक्षेत्र :-

क) शिक्षा :

- १) हंसपुर नगरपालिकाको शैक्षिक क्षेत्र सुधारका लागि शैक्षिक क्षेत्र सुधार गुरुयोजना निर्माण गरी लागु गरिने छ

- २) सामुदायिक विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार विकास तथा स्तर उन्नतीको लागि विकास साभेदारीसँग समन्वय गरी श्रोतको व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ३) नगरका सबै विद्यालयहरूमा स्रोत साभेदारी गरी पुस्तकालय तथा विज्ञान प्रयोशाला स्थापना गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ४) नगर बासीहरूलाई सुसुचित गर्नको लागि नगर सूचना केन्द्र तथा हंसपुर सामुदायिक पुस्तकालयको स्थापना गरिने छ ।
- ५) साक्षर नगरपालिका घोषण गर्नको लागि सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरूलाई सक्रिय बनाइ निरन्तर शिक्षाको अवसर तथा पहुँच सुनिश्चित गरिने छ ।
- ६) हंसपुर नगरपालिका भित्र रहेका स्रोत केन्द्रलाई शैक्षिक सूचना केन्द्रको रूपमा विकास गरिने नीति लिइने छ ।
- ७) विद्यालयहरूको शैक्षिक क्षेत्र सुधारका लागी अनुदानको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ८) सामुदायिक विद्यालयहरूबाट एस.ई. ई. परिक्षामा राम्रो अंक ल्याउने छात्राहरूलाई माथिल्लो शैक्षिक योगता हाँसिल गर्न लाई विशेष कोष स्थापना गरी प्रोत्सान भत्ता उपलब्ध गराईने छ ।
- ९) विद्यालय भर्ना अभियनलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- १०) **बेटी पढाउ बेटी बचाऊ** कार्यक्रम संचालन गर्न आ.व. ०७६/०७७ मा बजेटको व्यवस्था गरिने छ ।
- ११) अति विपन्न दलित परिवारका बालबालिकाहरूको लागी **शिक्षाको उज्यालो कार्यक्रम** ल्याईने छ ।
- १२) शिक्षकहरूको मान सम्मान बढाई कार्यक्षता अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रम लागु गर्ने ।
(कम्प्युटर तालिम, सिप र टि. आई. पि. निर्माण सम्बन्धि तालिम, केस स्टडी र एक्सन रिसर्च सम्बन्धि तालिम, मागमा आधारित तालिम, मासिक तलब निकास, तहगत रूपमा प्रत्येक वर्ष उत्कृष्ट नगर शिक्षकको धोषणा र पुरस्कारको व्यवस्था, लेखा सम्बन्धि तालिम दिइने निती लिइने छ
- १३) उत्कृष्ट विद्यालयलाई नमुना विद्यालय घोषण गरी शिक्षको स्तरको सुधार गरिने छ ।
- १४) प्रत्येक विद्यालयमा वार्षिक रूपमा नियमितता, अनुसाशन, गृहकार्य कक्षा कार्यमा सहभागिताको आधारमा उत्कृष्ट विद्यार्थीलाई पुरस्कृत गर्ने निती लिईने छ ।
- १५) विद्यार्थी अनुपातमा शिक्षक राखनुमा जोड दिनु ।
- १६) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको ऐन खारेज गरि शिक्षा नियमावली अनुसार अभिभावकहरू द्वारा विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन हुनु पर्ने निती लिईने छ ।
- १७) नियमित अनुगमन हुनु पर्ने । सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूमा ई ऐटिडेन्स मसिन लगाउने कार्य निती लिईने छ ।
- १८) मोर्डन शिक्षा मा जोड दिनु पर्ने को साथै शिक्षकको व्यवस्था गर्ने निती लिईने छ
- १९) खाजा भाजा उपलब्ध गराउने को साथै निशुल्क टिउशनको व्यवस्था गर्ने निती लिईने छ ।
- २०) नगर स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता, नगर स्तरीय निबन्ध प्रतियोगिता, हाजरी जवाफ प्रतियोगिता, वक्तृत्वकला प्रतियोगिता जस्ता निती लिईने छ ।

- २१) विद्यालयको आर्थिक, भौतिक र शैक्षिक विकासका लागि ठोस मापदण्ड अनुसार विनियोजन गर्नु पर्ने नीति लिईने छ ।
- २२) निजि विद्यालयलाई आवश्यक मापदण्ड मुताबिक सञ्चालन, नियमन अनुमति दिनु पर्ने को साथै नगरपालिकाको तर्फबाट पूर्वधोषित कार्यक्रम अनुसार विद्यालयबाट एस.ई.ई. मा उत्कृष्ट अङ्कबाट उत्तिर्ण छात्र छात्राहरुलाई उच्च शिक्षाका लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नु पर्ने नीति लिईने छ ।
- २३) नगरपालिका भित्रमा नमुना विद्यालयको स्थापना गरिने छ ।
- २४) दुई वर्ष भित्र पुर्ण साक्षर नगरपालिका धोषणा गर्ने गरि साक्षरता अभियान संचालन गरिने छ । किशोरी शिक्षा, प्रौढ शिक्षा जस्ता अनौपचारिक शिक्षामा जोड दिईने छ ।
- २५) एउटा कन्या पाठशालाको स्थापना गर्ने नीति लिईने छ ।

ख) स्वास्थ्य :

- १) “योग गरौं निरोग बनौं ।” भन्ने नारालाई मूर्त रूप दिन सबै वडा केन्द्रमा योग शिविर सञ्चालन गरिने तथा नगर स्तरमा एक योग साधना केन्द्रको स्थापना गरिने छ ।
- २) प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी तथा गाउँ घर क्लिनिक नभएको वडाहरुमा स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना गर्ने र भैरहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको सेवालाई प्रभावकारी बनाउन व्यवस्थापन तथा सञ्चालन प्रक्रियामा सुधार गरिदै लगिने छ ।
- ३) आयुर्वेद चिकित्सा प्रणालीको प्रभावकारी विकास गरिदै लगिने छ ।
- ४) स्वास्थ्य चौकीहरुमा क्रमश प्रयोगशाला स्थापना गरीदै लगिने छ ।
- ५) नगरपालिकाको हरेक स्वास्थ्य चौकीहरुमा प्रसुती गृह निर्माण गरिदै लगिने छ ।
- ६) स्थानीय तहमा उपलब्ध हुने तथा उत्पादन गर्न सकिने खाद्य पदार्थको उत्पादन, पक्वार्दन र प्रयोगलाई विशेष जोड दिने गरी समुदायमा आधारित पोषण सम्बन्धी शिक्षा लगायतको माध्यमबाट दीर्घकालीन रूपमा कुपोषण मुक्त गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिने छ ।
- ७) स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट निःशुल्क वितरण हुने अत्यावश्यक औषधीहरुको प्रकार तथा संख्यामा क्रमश वृद्धि गर्दै जाने र वितरण गर्ने औषधीको दुरुपयोग नियन्त्रणको विशेष व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ८) महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गर्नको लागि रकमको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ९) महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरी उनीहरुले प्रदान गर्ने सेवालाई थप गुणस्तरीय बनाइने छ ।
- १०) स्वास्थ्य चौकीहरुमा भरपुर औषधीको व्यवस्था हुने छ र कर्मचारीको उपस्थिती नियमित हुनु पर्ने नीति लिईने छ ।
- ११) तिन-तिन वटा वडा मिलाएर तिनवटा एम्बुलेन्सको व्यवस्था गर्ने नीति लिईने छ ।
- १२) सुविधा सम्पन्न २५ सैया वेड अस्पतालको स्थापना गरिने छ ।
- १३) कठपुल्ला स्वास्थ्य चौकी लाई प्रभावकारी बनाई र नौवाखोर प्रसाही स्वास्थ्य चौकी लाई बर्थिङ्ग सेवा सूचारु गर्नको लागि बजेटको व्यवस्था गरिने छ ।

- १४) प्रत्येक नगर वासीहरुको स्वास्थ्य अवस्था जाचँका लागि स्वास्थ्य सिवीर संचालन गरिने छ ।
१५) सर्प टोकेकोलाई उपचारको व्यवस्था हुनु पर्ने निती लिईने छ ।

ग) खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्र :

- १) “हाम्रो हंसपुर र राम्रो हंसपुर” भन्ने नारालाई कार्यान्वयन गर्न एक कार्यनीति बनाई लागु गरिने छ ।
- २) फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागी नगर कार्यपालिका आफैँ वा अन्य स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा दिगो Land Field Side को व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ३) हंसपुर नगरपालिकालाई खुल्ला दिशा मुक्त घोषण गरिने छ यसका लागि विभिन्न संघ सस्थाहरूसंग सहकार्य गरिने छ ।
- ४) हंसपुर नगरपालिका भित्र विभिन्न ठाँउमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण कार्य आ.व. ०७६/०७७ मा सम्पन्न गरिने छ ।
- ५) स्वच्छ एवम् आधारभुत गुणस्तरीय खानेपानीको दिगो व्यवस्थापनको लागी हंसपुर नगर गौरव खानेपानी आयोजना सञ्चालन गरिने छ ।
- ६) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका खानेपानीका श्रोतहरुको संरक्षण तथा व्यवस्थापनमा विशेष जोड दिईने छ ।
- ७) सडकको किनारमा गाई बस्तु बाँध्न निरुत्साही गर्ने, गोबर, घाँस पराल, दाउरा आदी राखी सडकको सुन्धरतालाई बिघार्नेलाई दण्ड जरिवाना गरिने छ ।
- ८) स्वच्छता अभियानका लागि खूला दिसामूक्त नारामा नभई व्यवहारमा परिणत गर्ने गराउने तथा मान्छेको जम्मा हुने ठाँउ र दलित बस्तिमा सार्वजनिक शौचालय र स्नानघरको निर्माण हुनु पर्ने । तथा जन चेतन मूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने निती लिईने छ ।
- ९) सम्पूर्ण हाट बजारहरु लाई व्यवस्थीत र सफा राख्ने निती लिएको छ ।
- १०) प्रत्येक वडामा स्वास्थ्यका लागि सुद्ध खानेपानी टेन्कीको व्यवस्था गरिने छ ।

घ) संस्कृति प्रवर्द्धन क्षेत्र :

- १) नगर क्षेत्रभित्र परम्परा देखि सञ्चालन हुँदै आएको मौलिक कला, संस्कृति, भाषाहरुको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिँदै लगिने छ ।
- २) नगर क्षेत्रभित्रका धार्मिक तथा सांस्कृतिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका चिज वस्तुहरु संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागी हंसपुर संग्रहालयको स्थापना गरि संस्कृति प्रवर्द्धन गरिने छ ।
- ३) परम्परा देखि सञ्चालन हुँदै आएको मौलिक चाड पर्वहरु, मेला जात्राहरु लाई संरक्षण गरिने छ ।

ङ) खेलकुद तथा मनोरन्जन क्षेत्र :

- १) “स्वास्थ्यको लागी खेलकुद, राष्ट्रको लागी खेलकुद” भन्ने नारालाई मूर्त रूप दिन नगर खेलकुद विकास समिति गठन गरी खेलकुद विकास कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउँदै नगर स्तरीय खेलकुदको सञ्चालन गर्ने नीति लिईने छ ।
- २) नगरपालिका क्षेत्रभित्र खेलकुद विकासका लागी कबर्ड हल तथा रङ्गशालाको स्थापना गरिने छ ।
- ३) नगर खेलकुद विकास समिति गठन गरी एक द्वार नीति द्वारा खेलकुद विकास कार्यक्रम अगाडी बडाईने छ ।
- ४) राष्ट्रपति रनिङ्ग सिल्ड प्रतियोगिता, मेयर गोल्ड कप प्रतियोगिता, उप मेयर महिला भलिवल प्रतियोगिता, क्रिकेट, भलिवल, बक्सीङ्ग, जुडो, कराँते, आदी खेलहरुको विकास गरिदै लगिने छ ।
- ५) मेला जात्रा लगाउने, पार्क, बनभोज स्थल, सिनेमा घरको व्यवस्था, पौडी पोखरीको व्यवस्था, जेष्ठ नगरिका मनोरंजन केन्द्र आदी संचालन गरिने छ ।
- ६) हरेक वडामा सार्वजनिक जग्गा यकिन गरि स्तर छुट्याई खेलकुद मैदानको स्थापना गरिने छ ।

च) लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण :

- १) हंसपुर नगरपालिकाको लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशीकरण सहितको बजेट निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- २) स्थानीय तहको आवधिक र वार्षिक योजनामा लैंगिक मुलप्रवाहीकरण एवं सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गरिने छ ।
- ३) लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी सुशासन व्यवस्थालाई संस्थागत गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ४) लैंगिक समानता तथा समावेशीकरणको लक्ष्यलाई स्थानीय तहको संरचना र कार्य योजना निर्माणको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ५) लैंगिक हिंसा न्यूनीकरणका लागि युवाहरुको परिचालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ६) लैंगिक हिंसाविरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति अख्तियार गर्दै लैंगिक समानता सम्बन्धी सचेतनामूलक अभियान संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ७) महिला सशक्तिकरण , लैङ्किक असमानता तथा महिला हिंसा न्युनिकरणका लागी विशेष कार्यक्रम गरिने छ ।
- ८) बालमैत्री स्थानीय शासन तथा अपाङ्ग मैत्री भौतिक संरचना निर्माणमा जोड दिईने छ ।
- ९) जेष्ठ नागरिकको सामाजिक पहिचान एंवम सामाजिक सुरक्षामा जोड दिने छ ।
- १०) दलित तथा पिछडिएका वर्गको हक हितको प्रबर्द्धन एंवम निर्णय प्रकृत्यामा सहभागीता अभिवृद्धि गर्नको लागी सशक्तिकरण तथा चेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

३. पूर्वाधारक्षेत्र :-

क) स्थानीय सडक, पुल, तथा भोलुङ्गे पुल :

- १) सहभागितामूलक योजना छनौट प्रक्रियाबाट छनौट भई आएका सडक आयोजनाहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा नगर विकास आयोजनामा समावेश गरिने छ । यसरी सडक आयोजना तोकदा क्रमागत आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- २) नगरपालिकाको रिङ्गरोड (चक्रपथ)को सम्भाव्यता अध्ययन गरि डि पि आर तयार गर्ने कार्य अगाडी बढाइने छ ।
- ३) सडक सिमा तथा सेट व्याक सम्बन्धी नीति निर्माण गरी आ.व. ०७६/०७७ मा लागु गरिने छ ।
- ४) कालो पत्रे सडक तथा पि.सि.सि ढलान सडक निर्माणमा विशेष जोड दिइने र माटी सडक निर्माण लाई निरुत्साईत गरिने छ ।
- ५) नगर यातायत गुरुयोजना लाई टेकी अल्पकालिन, मध्यकालिन र दिर्घकालिन विकास गर्ने निती लिइने छ ।
- ६) स्थानीय आवश्यकता अनुसार आफै वा विकास साभेदारीको सह-कार्यमा भोलुङ्गे पुल निर्माण गरिदै लगिने छ ।
- ७) गरिबी न्यूनीकरणमा सहयोग पुग्ने स्वरोजगार सिर्जना हुने, रोजगारीका अवसरहरू बढ्ने, उत्पादन मूलक पुर्वाधारको विकास निर्माणमा प्राथमिकताका साथ लगानी वृद्धि गर्न निजी, सरकारी तथा गैह्रसरकारी क्षेत्र र अन्य विकास साभेदारीसंग सहकार्य गरिने छ ।
- ८) अपाङ्ग मैत्री, बाल मैत्री, महिला मैत्री पुर्वाधारमा जोड दिइने छ ।
- ९) नगरपालिकाले नगर प्रोफाईल चालु आ.व. ०७६/०७७ मा बनाई लागु गर्ने छ ।
- १०) रु.१ लाख भन्दा माथिका आयोजनाहरू सञ्चालन गर्दा आयोजना स्थलमा आयोजना सम्बन्धी जानकारी गराउने होडिङ्ग बोर्ड अनिवार्य रुपमा राख्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- ११) हंसपुर नगरपालिकाले आवधिक नगर विकास योजना, नगर यातायात गुरु योजना, भू-उपयोग नीति, बस्ती विकास योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, भवन निर्माण आचार संहिता र गरिबी न्यूनीकरण जस्ता योजनाहरू तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- १२) नगर क्षेत्र भित्र अनियमित र अव्यवस्थित रुपमा जग्गा प्लटिङ्ग गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्न जग्गा प्लटिङ्ग सम्बन्धित विनियम तर्जुमा गरी लागु गरिने छ ।
- १३) राज्य पुर्नसंचरना पछि स्थानीय तहमा समायोजन हुन आएका विषयगत शाखाहरूको व्यवस्थापन गरिदै लगिने छ ।
- १४) टोल तथा वडाबाट छनौट भई आएका र नगर विकास योजनामा समावेश नभएका आयोजनाहरू नगर योजना बैकमा राखि प्राथमिकताका आधारमा सञ्चालन गरिदै लगिने छ ।
- १५) सडक अतिक्रमण गरी निर्माण गरिएका स्थायी तथा अस्थायी संरचनाहरू, सडकमा राखिएको गोबर, बाँधीएका चौपायाहरू, घाँस, पराल, निर्माण सामग्रीहरू हटाइने छ ।
- १६) हंसपुर नगरपालिकाको पायक पर्ने स्थानमा बस पार्क निर्माणको लागी आवश्यक जग्गा व्यवस्थापन गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाउँदै लगिने छ ।
- १७) हंसपुर नगरपालिका क्षेत्र भित्रका मुख्य मुख्य सडकहरू पक्की गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
- १८) पुर्वाधारका कार्यक्रम संचालन गर्दा अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री, वातावरण मैत्री अवधारणा अबलम्बन गरिने छ ।

- १९) ऐतिहासिक एवं धार्मिक ,सांस्कृतिक महत्वका पोखरीहरुलाई पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- २०) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका अधुरा र क्रमागत योजना पूरा गर्ने कार्यलाई पहिलो प्राथमिकता दिईनेछ ।
- २१) नगर प्रोफाईल , डिजिटल प्रोफाईल तयार गरिने छ ।

ख) सिचाई :

- १) साना सिचाई, मझुला सिचाई, तथा बृहत सिचाई आयोजनाहरु विकास साभेदारी, प्रदेश सरकार र केन्द्रीय सरकार संग सभेदारीमा संचालनमा ल्याईने छ ।
- २) सिचाईका लागी आकाशे पानी संकलन केन्द्रको स्थापना गरिने छ ।
- ३) सिचाईमा लगानि मैत्री वतावरण सृजना गर्नको लागी सह-कार्य लाई जोड दिनुको साथै नगरपालिकाबाट अनुदान दिने व्यवस्थाको लागी आ.व. ०७६/०७७ मा कार्य नीती लिईने छ ।
- ४) समुह सिचाई प्रणलीको अवधारणलाई अगाडी बढाउन रकमको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ५) (अकाशे खेतिमा आधुनिक खेति असम्भव हुने भएकोमा) सिचाई हरेक खेतमा पूग्ने गरि भूमिगत, जल तटबन्ध, सेक्टर योजना, डयाम्व आदिको निर्माण गर्ने योजना लागु गर्नु पर्ने नीती लिईएको छ ।
- ६) सिचाई तर्फ कृषि सडक निर्माण गरिने को साथै कृषि विधुति करण गरिने नीती लिईएको छ ।

ग) भवन तथा सहरी विकास :

- १) नगर कार्यापालिकाको कार्यालय भवन तथा वडा कार्यालय भवन क्रमश निर्माण गरिदै लगिने छ ।
- २) हंसपुर नगरपालिकाले अतिथि सदन निर्माणको लागी आवश्यक जग्गा व्यवस्थापन गरी कार्य आरम्भ गरिदै लगिने छ ।
- ३) नगरपालिका भित्र निर्माण गरिने घरहरुको निर्माण स्वीकृति तथा नक्सा पास गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई आ.व. ०७६/०७७ बाट कडाईका साथ कार्यान्वयन गरिने छ ।
- ४) भवन निर्माण मापदण्डलाई प्रभावकारी बनाई बस्ती विकास हुने क्षेत्रमा सडक ढल, खानेपानी, विद्युत जस्ता सुविधाहरुको वृद्धि गर्न स्रोत परिचालन गरिने छ ।
- ६) साना सहरको पुर्वाधार तयार पारिदै लगिने छ ।
- ७) रिङ्ग रोड निर्माण संगै उक्त क्षेत्रमा सहरी बिकास योजना बनाई **Tourism city** तथा **Smart city** को बिकास गरिने छ ।
- ८) हंसपुर नगरपालिकाको पायक पर्ने स्थानमा घण्टाघर (**Clock Tower**) सहितको पार्क निर्माणको लागी आवश्यक जग्गा व्यवस्थापन गरी उक्त टावर निर्माण कार्य अगाडी बढाईने छ ।

- ९) हंसपुर नगरपालिकाले Town Tower सहितको पार्क निर्माणको लागि आवश्यक जग्गा व्यवस्थापन गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाउँदै लगिने छ
- १०) हंसपुर नगरपालिकाले View Tower निर्माणको लागि आवश्यक जग्गा व्यवस्थापन गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाउँदै लगिने छ ।

घ) उर्जा, लघु तथा साना जल विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा :

- १) हंसपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्र विद्युत नपुगेका वडाहरु तथा बस्तीहरुमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग समन्वय गरी विद्युतीकरण कार्य आ.व. ०७६/०७७ भित्र सम्पन्न गरिने छ ।
- २) हंसपुर नगरपालिकाको बजार क्षेत्रहरु तथा मठ मन्दिरहरुमा सौर्य सडक बत्ती व्यवस्थापनको कार्यलाई विकास साभेदारीहरूसँग सह-कार्य गरी लागत सहभागीतामा अगाडि बढाईने छ ।
- ३) घर-घरबाट निष्किने धुँवालाई व्यवस्थापन गर्नको लागि सुधारीएको चुलो कार्यक्रम तथा वायो ग्याँस प्लान्ट निर्माण कार्यलाई लागत सहभागितामा सञ्चालन गरिने छ ।
- ४) उज्यालो शहर कार्यक्रमको कार्यनीति बनाई प्रभावकारी रुपमा लागु गरिँदै लगिने छ ।
- ५) घर निर्माण सँगै सौर्य उर्जा जडान कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

ङ) संचार :

- १) हंसपुर नगरपालिका संचार सुविधाबाट बन्चित नगरपालिका भएकोले प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारसँगको समन्वयमा टेलिफोन सेवा विस्तार गरिने छ ।
- २) हंसपुर नगरपालिका क्षेत्रमा मोबाईल फोनको टावर निर्माणका लागि विकास साभेदार संघ संस्थाहरूसँगको सहकार्य उक्त कार्य अगाडी बढाईने छ ।
- ३) नगरपालिका कार्यालयबाट प्रदान गरिने सेवाहरुलाई प्राविधिक्युक्त बनाई सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाईने छ ।
- ४) एफ.एम रेडियो तथा टेलिभिजन संचालन गर्न निजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन:- :

क) वन तथा भुसंरक्षण :

- १) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक एलिन, प्रति जग्गाहरुको खोजि गरि नगर बन लगाउने अवधारणलाई अगाडी बढाइने छ ।
- २) **तीन रुख एक बयस्क ब्याक्ति** भन्ने नारालाई मुर्त रुप दिनका लागी वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गर्नका लागी अवश्यक रकम व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ३) प्रत्येक विध्यालयको हाताभित्र वृक्षारोपण गरिने छ ।
- ४) नदि कटानलाई रोक्न वृक्षारोपण, तार जाली तथा विशेष प्रकारको घाँस लगाईने छ ।
- ५) भुसंरक्षण गर्नकालागी एक कार्य योजना बनाई लागु गरिने छ ।

ख) जलाधार संरक्षण :

- १) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका पोखरीहरुको संरक्षण गरी जल प्रणीहरुको विनासलाई रोकिने छ ।
- २) सिमसार क्षेत्रको संरक्षण गरिने छ ।

ग) वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन :

- १) जलवायु परिवर्तनबाट नगरमा पर्न सक्ने प्रभाव न्यूनीकरण गर्न सरोकारवाला निकाय, गै.स.स. तथा विकास साभेदारीसंग समन्वय र सहकार्य गरी स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकुल कार्ययोजना तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- २) वातावरणमैत्री विकास पूर्वाधार निर्माण तथा वातावरण प्रदुषण न्यूनीकरणमा जोड दिइने छ ।
- ३) सडक निर्माण गर्दा सडकको दुवै किनारा तर्फ वृक्षारोपण गर्ने नीति लिईने छ तथा Environment Management Plan - EMP बनाई कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- ५) घुर बाल्ने प्रथाले वातावरण तथा मानव स्वास्थ्यमा गम्भीर असर पुऱ्याउने र दैवी विपति निमत्याउने हुँदा उक्त घुर बाल्ने परम्परालाई बन्द गरिदै लगिने छ ।
- ६) हंसपुर नगरपालिका भरि प्लाष्टिकको भोला प्रयोगलाई न्यूनीकरण गर्दै यसको प्रयोगमा पूर्ण रुपमा प्रतिबन्द लगाईने छ ।

घ) फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापन :

- १) कालो पत्रे तथा ढलान सडक निर्माण गर्दा अनिवार्य ढल निर्माण गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- २) घर घर बाट निस्कने फोहर पानीलाई ढलमा हाल्नु पर्ने छ उक्त कार्य नगरेमा नियम अनुसार कारवाही गरिने छ ।
- ३) नगरलाई स्वच्छ र सफा राख्नको लागी एक कार्यनीति बनाई लागु गरिने छ ।
- ४) फोहरमैला व्यवस्थापनका लागी निजिक्षेत्रसंग साभेदारी गरी फोहरमैला संकलन र बिसर्जन गर्ने नीति लिईने छ ।
- ५) फोहरमैलालाई श्रोतमै सुन्य बनाउने अवधारण ल्याईने छ ।

ड) जल उत्पन्न तथा प्रकोप नियन्त्रण :

- १) बाढी तथा डुवन नियन्त्रणका लागि एक कोष स्थापना गरी उक्त कोष मार्फत प्रकोप व्यवस्थापन गरिने छ ।
- २) बाढी तथा डुवन नियन्त्रणकालागी तटबन्ध निर्माण गरिने छ ।
- ३) हंसपुर नगरपालिकामा जल उत्पन्न तथा प्रकोप नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्नुका साथै पूर्व तयारीका कार्यहरु गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ४) नगरपालिका, सुरक्षा निकाय तथा अन्य सेवा प्रदायक सरकारी एवं गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरुसंगको समन्वयमा जल उत्पन्न तथा प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रमहरु गरिने छ ।

च) विपत व्यवस्थापन :

- १) विपत व्यवस्थापनका लागि कोषमा निश्चित रकमको व्यवस्था गरिएको छ । उक्त कोषको परिचालन गरी विपत न्युनीकरण गरिने छ ।
- २) विपत व्यवस्थापनका लागि विपत न्युनीकरण कार्ययोजना बनाई सोही अनुरूप कार्य गरिने छ ।
- ३) विपत व्यवस्थापनका लागि विभिन्न सचेतना मुलक तालिम, गोष्ठी संचालन गर्नुका साथै पूर्व तयारीका कार्यहरु गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ४) नगरपालिका क्षेत्र भित्र हुने सक्ने विपद्हरुको व्यवस्थापन गर्नका लागि स्थानीय विपद व्यवस्थापन योजना निर्माण गरी लागू गरिने छ ।
- ५) नगर विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी विपद् व्यवस्थापनको कार्यमा जुनसुकै बेला पनि सक्रिय बनाईने छ ।
- ६) विपद्बाट हुने क्षतिको अनुगमन गरी उचित राहतको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ७) **Clothes Bank** स्थापना गरी संचालन गरिने छ ।

४. संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन :-

क) सामान्य सेवा :

- १) नगरपालिका तथा प्रत्येक वडा कार्यालयबाट सामान्य सेवा प्रवाह गर्दा पनि सेवाग्राहीको सुविधालाई मध्यनजर गर्दै मुस्कान सहितको सेवा प्रवाहको लागि सहायता कक्ष (**Help Desk**) स्थापना गरिदै लगिने छ ।
- २) सामान्य सेवा प्रवाहलाई सरलिकरण गरिदै लगिने छ ।

- ३) हंसपुर नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्दा पारदर्शिता, जवाफदेहिता, मितव्ययी, नियम संगत र सहभागितामूलक प्रक्रिया अवलम्बन गरिने छ । यसका लागि सार्वजनिक सुनुवाई, आमदानी तथा खर्चको सार्वजनिकीकरण, सार्वजनिक - सामाजिक लेखा परिक्षण तथा चौमासिक समिक्षा आदि विधिहरु अपनाईने छ ।

ख) सुरक्षा व्यवस्थापन :

- १) हंसपुर प्रहरी चौकिलाई ईलाका प्रहरी कार्यालयमा स्तर उन्नति गर्नका लागि केन्द्रीय सरकार संग समन्वय गरिने छ ।
- २) हंसपुर नगरपालिकाको सुरक्षा व्यवस्थाका लागि नगर प्रहरीको व्यवस्था गरिने छ ।
- ३) प्रहरी कार्यालयको भवन निर्माणका लागि प्रदेश सरकार तथा केन्द्रीय सरकार संग समन्वय गरी कार्य अगाडी बढाईने छ ।
- ४) नगरको सुरक्षाको लागि बजार क्षेत्रमा प्रहरी पोष्ट तथा बिटको स्थापना गरिने छ ।
- ५) हंसपुर न.पा. अन्तर्गत विभिन्न ठाँउहरुमा सुरक्षालाई चुस्त र दुरुस्त गर्नको लागि चारै तर्फ फरकाएर C.C. T.V. क्यामरा को व्यवस्था गर्ने निती लिईएको छ ।

ग) सूचना प्रविधि :

- १) हंसपुर नगरपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयबाट सञ्चालन गरिने विभिन्न क्रियाकलापहरु, नीति नियमहरु, कार्यविधि, कार्य आदेश, निर्देशिका, सूचना तथा आयोजनाको विवरण नगरपालिकाको **Website** मा राखिने छ ।
- २) नगरपालिकाले आफ्नो गतिविधि लाई समेटेर तयार पारिने विषयवस्तुहरु स्थानीय **F.M.** रेडियोमा प्रसारण गरिनुका साथै स्थानीय पत्र पत्रिकाहरुमा समेत प्रकाशन गरिने छ ।
- ३) आ.व. ०७६/०७७ मा नगर सूचना केन्द्र स्थापना गरिने छ ।
- ४) नगरपालिका तथा सबै वडा कार्यालयहरुबाट इन्टरनेट सेवा मार्फत सेवा प्रवाह गरिने छ ।
- ५) नगरपालिकाबाट सेवा प्रवाह गर्दा सूचना प्रविधिका प्रयोगद्वारा कागजी कामलाई प्रतिस्थापन गरिने छ ।
- ६) सूचना प्रविधिको पहुँच पुऱ्याउन विभिन्न कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
- ७) नगरपालिको सूचना, चेतना मूलक सन्देश, विभिन्न गतिविधिहरु डिजिटल डिस्प्ले टि.भी. तथा मोवाएल एप्सबाट प्रसारण गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

घ) पञ्जीकरण व्यवस्थापन :

- १) नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरुमा पञ्जीकरण शाखाको व्यवस्थापन गरी घटना दर्ता कार्यलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
- २) घटना दर्तालाई आ.व. ०७६/०७७ बाट अनलाइन दर्ता गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- ३) सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न बैंक मार्फत भत्ता वितरण गर्ने कार्य सुरु गरिने छ ।
- ४) घटना दर्ता सम्बन्धी तालिम, गोष्ठी जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ५) घटना घटेको ३५ दिन भित्र घटना दर्ता गराएमा प्रोत्साहन वापत रु.१००१ दिईने व्यवस्था आ.व.०७६/०७७ को श्रावण महिना देखि लागू गरिने छ ।

ड) स्थानीय तथ्याङ्क संकलन तथा अभिलेख व्यवस्थापन :

- १) नगरपालिकाको अभिलेख व्यवस्थापन सूचना केन्द्रमा गरिने छ ।
- २) प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा अभिलेख व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
- ३) तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी एक विनियम बनाई लागू गरिने छ ।
- ४) नगर प्रोफाइललाई हरेक वर्ष अद्यावधिक गरि तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिने छ ।
- ५) हरेक ५/५ वर्षमा नगरपालिका क्षेत्रको जनगणना गरी जनसंख्याको विवरण तयार गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

च) सुशासन पवर्द्धन :

- १) नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, विषयगत शाखा र वडा कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि तथा काम प्रति उत्प्रेरित गर्न समय समयमा अभिमूखिकरण तालिम, गोष्ठी तथा अवलोकन भ्रमण गराउनुको साथै कर्मचारीको अनुशासन कायम राख्न दण्ड र पुरस्कारको नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- २) सेवाग्राहीलाई सु-शासनको प्रत्याभुति दिन नगरपालिका, विषयगत शाखा, वडा कार्यालयहरूमा नागरिक बडापत्र राखिने छ र त्यसलाई समय सापेक्ष संसोधन गरि सो बमोजिम प्रभावकारी सेवा प्रदान गरिने छ ।
- ३) जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरूको कार्यमूल्याङ्कनको आधारमा उत्कृष्ट कार्य गर्ने प्रतिनिधिलाई सेवा पदकले सम्मान गरिने नीति लिईने छ ।
- ४) निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूले नगरपालिका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता २०७४ को परिपालना गर्दै प्रचलित कानून तथा नगर कार्यपालिका तथा नगर सभाले पारित गरेको नीति नियमको अधिनमा रहि जनतालाई सर्वसुलभ सेवा प्रदान गरिंदै लगिने छ ।
- ५) स्थानीय शासन व्यवस्थामा जनताको अर्थपूर्ण सहभागिता प्रवर्द्धन गर्दै बढी जनमुखी, सेवामुखी, जनउत्तरदायी, पारदर्शी तथा सु-शासन युक्त स्थानीय शासनको प्रत्याभुति गरिंदै लगिने छ ।

छ) अनुसन्धान तथा विकास:

- १) विभिन्न लोप हुदै गएका संस्कृतिहरूको जर्गेना गर्न लागि खोज अनुसन्धान गरिने छ ।
- २) निर्माण कार्यको गुणस्तर परिक्षण गर्नका लागि भविष्यमा प्रयोगशाला स्थापना गरिने छ ।

ज) अन्य विविध:

- १) हंसपुर नगर कार्यपालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने अयोजनाहरु सञ्चालनका लागि योजना कार्यविधि २०७५ निर्माण अनुसार उक्त कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम लक्षित समूह विकास कार्यक्रममा रकम विनियोजन गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिंदै लगिने छ ।
- २) बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति २०६८ अनुसार बालमैत्री नगरपालिका स्थापना गर्ने तथा बालश्रम उन्मुलन कार्यक्रम अगाडी बढाईने छ ।
- ३) महिला अधिकार, महिला शशक्तिकरण, घरेलु हिंसा, HIV AIDS, महिला स्वास्थ्य आदि बारे जनचेतना अभिवृद्धि गरिने छ । सो कार्यको लागी गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरुसँग सहकार्य गरी एकद्वार प्रणालीबाट कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ४) जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गरिने तथा जेष्ठ नागरिक दिवासेवा केन्द्र स्थापनाको लागी आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ । ८५ वर्ष माथीका जेष्ठ नागरिकहरुलाई नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोतबाट व्यवस्था हुने गरी मासिक थप रु ५००/- का दरले उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ५) सामाजिक विकृतिका रूपमा रहेका जातीय छुवाछुत, दाइजो (दहेज) प्रथा, बाल विवाह जस्ता सामाजिक कु-संस्कारहरुको न्यूनीकरण गर्नको लागि जनचेतना अभिवृद्धि गरिंदै लगिने छ ।
- ६) उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालन हुने सबै आयोजनाहरुमा अनिवार्य रूपमा कम्तीमा १० % लागत जनसहभागीता गरिने छ ।
- ७) गरिबी न्यूनीकरणमा सहयोग पुग्ने स्वरोजगार सिर्जना हुने, रोजगारीका अवसरहरु बढ्ने, उत्पादनमूलक पुर्वाधारको विकास निर्माणमा प्राथमिकताका साथ लगानी वृद्धि गर्न निजी, सरकारी तथा गैह्रसरकारी क्षेत्र र अन्य विकास साभेदारीसँग सहकार्य गरिने छ ।
- ८) नगर क्षेत्र भित्र अनियमित र अव्यवस्थित रूपमा जग्गा प्लटिङ्ग गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्न जग्गा प्लटिङ्ग सम्बन्धित विनियम तर्जुमा गरी लागु गरिने छ ।
- ९) राज्य पुर्नसंचरना पछि स्थानीय तहमा समायोजन हुन आएका विषयगत शाखाहरुको व्यवस्थापन गरिंदै लगिने छ ।

सभासद मित्रहरु हाम्रो नगरपालिका शिशु नगरपालिका हो भन्ने कुरामा दुई मत छैन यस लाई सवल र सक्षम बनाई नगर क्षेत्रको विकासका लागी साधन र श्रोतको परिचालन, विनियोजन र बिकासको प्रतिफल सन्तुलित र समावेशी ढङ्गले नगरबासी सम्म पुचाउन मानव संशाधन, आर्थिक तथा भौतिक साधन श्रोतले सम्पन्न नभएता पनि उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमको सफलताको लागी आ.व. ०७६/०७७ को अनुमानित आय प्रस्तुत गर्ने अनुमति चहान्छु ।

हंसपुर नगरपालिकाको आ.व. ०७६/०७७ को अनुमानित आय

सि.नं.	विषय क्षेत्र	विनियोजित रु	श्रोत	कैफियत
१	वित्तीय समानिकरण अनुदान	रु. १२,१७,००,०००।००	केन्द्रीय सरकार	
२	सशर्त अनुदान	रु. १४,३५,००,०००।००		
३	राजस्व बाँडफाँड	रु. ८,५८,००,०००।००	" "	
४	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम			
५	बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम	रु. १४,९५,०००।००		
६	गरीबसंग विशेष कार्यक्रम			
७	प्रदेश वित्तीय समानिकरण अनुदान	रु. ७३,७२,०००।००		
८	प्रदेश सशर्त अनुदान	रु. १,००,००,०००।००	प्रदेश सरकार	
९	सडक बोर्ड नेपालको कार्यक्रम			
१०	युनिसेफ अन्तर्गतको कार्यक्रम	रु. १७,५०,०००।००		
११	प्रदेश विशेष अनुदान	रु. ३०,००,०००।००	प्रदेश सरकार	
१२	प्रदेश समपुरक अनुदान	रु. ४०,००,०००।००	प्रदेश सरकार	
१३	आन्तरिक आय	रु. १,००,००,०००।००	स्थानीय सरकार	
१४	गत आ.व.को बैक मौजाद	रु. २१,१३,८३,०००।००		
१५	तराइ मधेश समृद्धि कार्यक्रम			
१६	अन्य			
	जम्मा	रु. ६०,००,००,०००।००		

अन्तयमा हँसपुर नगरपालिकाको उन्नती र प्रगतीको सकारात्मक परिवर्तनका लागि अहोरात्र सहयोग पुऱ्याउने हुने नगर प्रमुख, वडा अध्यक्षहरु, कार्यपालिकाका सदस्यहरु, वडा सदस्यहरु, सम्पूर्ण कर्मचारी, राजनितिक दल, विभिन्न संघ संस्था, संचार कर्मी, शिक्षक, बुद्धिजिवि, उद्योगी, व्यपारी, सुरक्षा कर्मी, नागरिक समाज, किसान मजदुर लगायत सम्पूर्ण नगर वासीहरुमा धन्यवाद अर्पण गर्दै नगरपालिकाको विकासमा सहयोग पूऱ्याउन हुन सवैमा अनुरोध गर्दैछु ।

धन्यवाद ।

प्रस्तोता
रेणु देवी भ्ना
नगर उप-प्रमुख
हँसपुर नगरपालिका, बघचौडा, धनुषा